

**Gebruik van het VQTS-model voor
mobiliteit en transparantie**

Mobiliteitsprocedure, Memorandum of Understanding,
Learning Agreement

**Resultaten van het Lifelong
Learning Project VQTS II**

Karin Luomi-Messerer (red.)

Redacteur:

Karin Luomi-Messerer

3s Unternehmensberatung GmbH

A-1040 Wenen, Wiedner Hauptstraße 18

Telefoon: +43/1/585 09 15-10

Fax: +43/1/585 09 15-99

office@3s.co.at, www.3s.co.at

Het VQTS II-project is uitgevoerd met financiële ondersteuning van de Europese Gemeenschap en het Oostenrijks Federaal Ministerie van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur (bm:ukk). De inhoud van deze publicatie geeft niet noodzakelijkerwijs een weergave van de stellingname van de Europese Gemeenschap of de Oostenrijkse overheid, noch brengt het verantwoordelijken mee die voortkomen uit het gebruik van de informatie van het project.

Zetsel: Karl Giesriegl, www.deleatur.com

Alle rechten voorbehouden.

© 3s, Wenen, oktober 2009

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Achtergrond	4
Mobiliteitsprocedure, Memorandum of Understanding, Learning Agreement	9
1. Inleiding	9
2. De Mobiliteitsprocedure	10
2.1 Inleidende fase: aangaan van partnerschappen en opzetten van een MoU	12
2.2 Voorbereidende fase: aangaan van een Learning Agreement (LA) binnen het kader van een MoU	12
2.3 Uitvoerende fase: internationale opleidingsperiode (MBO-stage)	13
2.4 Afsluitende fase: follow-up van de MBO-stage in het buitenland	14
3. Memorandum of Understanding	15
3.1 Inleiding	15
3.2 Inhoud van het Memorandum of Understanding	15
4. Learning Agreement	19
4.1 Inleiding	19
4.2 Inhoud van de Learning Agreement	20
Verklarende woordenlijst	23

Inleiding

1. Achtergrond

VQTS-project en ECVET

VQTS II is het vervolgproject van het succesvolle Leonardo da Vinci-project VQTS (2003-2006). Het VQTS-project was nauw afgestemd op de doelstellingen van het ‘Kopenhagenproces’ waarin de EU-landen zich bereid verklaarden om inzetbaarheid en levenslange scholing te bevorderen in Europa door de samenwerking te versterken en de mobiliteit in beroepsonderwijs en -opleiding (MBO) te vergroten. Volgens het ‘Kopenhagenproces’ moet het mogelijk zijn om competenties die via formeel, niet-formeel en informeel leren zijn verkregen, in heel Europa te gebruiken. Bovendien moet een studie of opleiding in het buitenland het beroepsonderwijs niet noodzakelijkerwijs verlengen. Daarom zijn er gemeenschappelijke instrumenten en initiatieven voor het MBO nodig om de transparantie en vergelijkbaarheid van kwalificaties en het onderlinge vertrouwen onder betrokken organisaties te vergroten. Eén van deze initiatieven is de ontwikkeling van het Europees systeem van studiepuntenoverdracht voor beroepsonderwijs en -opleiding (ECVET). Dit systeem, dat tegen 2012 door lidstaten geïmplementeerd moet worden, vormt een vrijwillig kader om kwalificaties te beschrijven in termen van eenheden van leerresultaten. Elk van deze eenheden zal gekoppeld worden aan een aantal ECVET-punten die ontwikkeld zijn op basis van gemeenschappelijke Europese normen. Dit zal personen een betere controle geven over hun individuele leerervaringen en

dit zal het tevens gemakkelijker maken om zich te bewegen tussen verschillende landen en verschillende leeromgevingen. De Europese Commissie werkt met de lidstaten aan de ontwikkeling en implementatie van het systeem en er zijn verschillende werkgroepen en proefprojecten (op nationaal en Europees niveau) opgestart.

Het VQTS-project heeft bijgedragen aan deze activiteiten door de ontwikkeling van een model dat de grensoverschrijdende vergelijking van competenties en kwalificaties mogelijk maakt door een oplossing te bieden voor een gestructureerde beschrijving van werkgerelateerde competenties en de verwerving daarvan (inclusief studiepunten): het VQTS-model. Het VQTS-project heeft de Helsinki Award 2006 ontvangen (in de categorie 'Recognition of competences and qualifications, ECVET') en de Lifelong Learning Award 2007 in Gold voor zijn bijdrage aan de doelstellingen van het 'Kopenhagenproces' (voor meer informatie ga naar: www.vocationalqualification.net).

Helsinki Award 2006

Lifelong Learning Award 2007 in Gold

VQTS II-project

Het Lifelong Learning Project VQTS II focust op de overdracht en verdere uitwerking van methoden en procedures voor de ontwikkeling van het VQTS-model door gebruik te maken van de ideeën en principes die in het VQTS-project beschreven zijn. Daarnaast worden in het VQTS II-project de mogelijkheden uitgewerkt om gebruik te maken van het VQTS-model voor de verhoging van de transparantie en de doorstroming van MBO naar praktijkgerichte, hogere opleidingsprogramma's (HBO).

VQTS-model

De vergelijking van opleidingsprogramma's en het inzicht in de kwalificaties van de systemen van andere landen is één van de grootste uitdagingen voor de implementatie van ECVET. Dit komt door de diverse benaderingen, concepten

en tradities voor het ontwerp en de beschrijving van kwalificaties. De VQTS-benadering is erop gericht om de onvergelykbaarheid van kwalificaties en opleidingsinhoud te boven te gaan door te focussen op werkprocessen. Vanzelfsprekend bestaan er verschillen tussen nationale methoden om opleidingen aan te bieden en te organiseren, maar er kunnen tegelijkertijd veel overeenkomsten geïdentificeerd worden in de taken van moderne werkprocessen. Verschillende landen zullen vaak vergelijkbare materialen, technologieën en processen toepassen. Daarom kunnen de beroepsvereisten of de kerntaken – en de nodige beroeps- of professionele competenties – binnen een beroepsveld beter vergeleken worden dan de opleidingsprogramma's in verschillende landen.

Het VQTS-model biedt een 'gemeenschappelijke taal' om competenties en de verwerving daarvan te beschrijven en biedt ook een manier om deze beschrijvingen van competenties in relatie te brengen met de competenties die verworven zijn in opleidingsprogramma's. Enerzijds richt het VQTS-model zich op competenties die verband houden met het werkproces en identificeert het de kerntaken binnen de context van het betreffende beroepsveld. Anderzijds volgt het VQTS-model een 'ontwikkelingslogische' differentiatie van een competentieprofiel en kan daarom ook de verwerving van competenties beschrijven. De beschrijving van competenties in relatie tot kerntaken kan gezien worden als een poging om de terminologische en ideologische kloof tussen de wereld van het onderwijs en de wereld van de arbeid te overbruggen.

De kernelementen van het VQTS-model zijn de Competentiematrix, de Competentieprofielen en de Competentieprofielcertificaten (inclusief studiepunten). De volgende tekst verstrekt informatie over de toepassing van het VQTS-model voor transnationale mobiliteit binnen een opleidingstraject.

Projectpartners

Oostenrijk

3s Unternehmensberatung GmbH (project coordinator)

Geneveva Brandstetter

Karin Luomi-Messerer

Jörg Markowitsch

HTBLuVA St. Pölten

Gerhard Eder

Gerhard Mayer

Josef Radlbauer

Walter Widmann

Johann Wiedlack

Fachhochschule Technikum Wien, University of Applied
Sciences Technikum Wien

Fritz Schmöllebeck

Emil Simeonov

Tsjechië

NÚOV – National Institute of Technical and Vocational
Education

Martina Kaňáková

Miloš Rathouský

Slovenië

University of Ljubljana

Samo Pavlin

Duitsland

biat – Berufsbildungsinstitut Arbeit und Technik,
Universität Flensburg - Berufliche Fachrichtung

Metalltechnik/Systemtechnik

Matthias Becker

Regionales Berufsbildungszentrum Flensburg

Eckener-Schule

Knut Behnemann

Dietmar Post

Ove Ramm

Georg Reuters

Malta:

Malta Qualifications Council

Joachim James Calleja

Carmen Dalli

Doris Mangion

John Sciberras

Nederland

Kenteq – National Centre of Expertise on Vocational
Education, Training and Labour Market

Martin Bröcker

Tom Arends

Koning Willem 1 College

Peter van Amelsfoort

Ronald Dol

Theo Prinszen

Avans Hogeschool

Collin Prumpeler

Martin Rodenburg

Ondersteunende partners

Oostenrijk

Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur

Werner Timischl

Tsjechië

VOŠ a SOŠ, Centrum odborné přípravy Sezimovo Ústí

Tomáš Vančura

Miloš Blecha

Antonín Juránek

Jan Fuka

VOŠ a SPŠ elektrotechnická Františka Křížka Praha.

Pavel Kohoutek

Zbyněk Suchý

Malta

Institute of Electrical and Electronics Engineering

John Sciberras

Vince Maione

Alfred Galea

Nederland

Colo

Stan Plijnaar-Siedsma

Mobiliteitsprocedure, Memorandum of Understanding, Learning Agreement

1. Inleiding

Het gebruik van het VQTS-model bij mobiliteitsprojecten geeft de basis voor de validatie en erkenning van competenties die internationaal verworven zijn. Zo kunnen leerlingen die deelnemen aan MBO-stages in het buitenland onnodige dubbelingen in hun individuele leertraject vermijden.

Dit deel omvat informatie over de planning en de organisatorische stappen die nodig zijn bij het gebruik van het VQTS-model voor internationale MBO-stages. Vooral zullen de procedures voor de ontwikkeling en de structuur van een memorandum of understanding alsook van een learning agreement toegelicht worden. Aangezien de ontwikkeling van Competentieprofielen en Competentieprofielcertificaten een essentiële rol speelt in deze procedure, moet men kennisgemaakt hebben met deze elementen alvorens de mobiliteitsprocedure te starten.

2. De Mobiliteitsprocedure¹

De mobiliteitsprocedure

- beschrijft de planning en de organisatorische stappen die nodig zijn voor een internationale MBO-stage wanneer het VQTS-model gebruikt wordt;
- geeft aanbevelingen met betrekking tot de belangrijkste zaken die in overweging genomen moeten worden door de:
  - - instituten die verantwoordelijk zijn voor activiteiten zoals het ontwikkelen en goedkeuren van kwalificaties, methoden voor beoordeling en bekrachtiging van opleidingen, het stellen van opleidingsdoelstellingen, de bepaling van de inhoud van de leerresultaten, de implementatie van opleidingsprogramma's, de bekrachtiging en erkenning van studiepunten;²
  - 'opleidingsaanbieder in het thuisland' of 'uitzendende aanbieder/organisatie' – de MBO-aanbieder in het thuisland (onderwijsinstituut of bedrijf) die het opleidingsprogramma voor de persoon in opleiding die opleidingservaring in het buitenland wil vergaren, aanbiedt;
  - 'opleidingsaanbieder in het gastland' of 'ontvangende aanbieder/organisatie' – de MBO-aanbieder in het gastland (onderwijsinstituut of bedrijf) die gekozen is voor de opleiding in het buitenland;
  - 'mobiele leerling' – persoon in opleiding die deel wil nemen aan een MBO-stage in het buitenland.

Aanvullende informatie en aanbevelingen:

- De mobiliteitsperiode zou ten minste drie maanden moeten duren. Voor kortere internationale studieperioden is doorgaans niet zo'n uitgebreide procedure nodig, waardoor het ook niet nodig zou zijn om deze procedure stap voor stap te volgen voor verblijven van een kortere duur.
- Een noodzakelijk vereiste voor een succesvolle internationale opleidingsperiode is de betrokkenheid van de persoon in opleiding (mobiele leerling). Hij/zij moet daarom betrokken worden bij alle stappen van de procedure, vanaf het allereerste begin.

---

1 Dit hoofdstuk is gedeeltelijk gebaseerd op de procedure die ontwikkeld is tijdens het VQTS-project (verg. Luomi-Messerer & Markowitsch 2006).

2 In de context van ECVET worden deze instituten 'bevoegde instanties' genoemd. Zij kunnen verschillende functies hebben afhankelijk van de regelgevingen in de nationale context. In sommige landen kunnen opleidingsaanbieders beschouwd worden als bevoegde instanties.

- Volgens verschillende eisen met betrekking tot institutionele, regionale of nationale wettelijke basisbepalingen in relatie tot mobiliteit in beroeps- onderwijs en –opleiding en erkenning van competenties die in het buitenland verworven zijn, moeten opleidingsaanbieders bepaalde richtlijnen volgen. Deze regelgeving moet in acht genomen worden.
- De mobiliteitsprocedure beschrijft alleen de belangrijkste aspecten van het proces. Verschillende initiatieven en projecten hebben benaderingen, richtlijnen en ondersteunende instrumenten voor internationale MBO-stages ontwikkeld. Het Pro Mobility-project (www.pro-mobility.net) geeft vooral veel nuttige informatie. Dit project heeft de Pro Mobility Toolkit (PMT) ontwikkeld die basisinformatie bevat over mobiliteitsverblijven voor korte en langere termijn, die ook opgenomen zou kunnen worden in de context van de hieronder beschreven mobiliteitsprocedure.

Pro Mobility Toolkit (PMT) - www.pro-mobility.net

Relevante informatie over de kwalificatie van mobiliteit, inclusief informatie over de vereiste infrastructuur en nodige instrumenten, is voor geïnteresseerden beschikbaar via de Pro Mobility-website.

De PMT, die onderverdeeld is in drie mobiliteitsfasen – voorbereiding, implementatie en follow-up, beantwoordt veelgestelde vragen en geeft nuttige hints, tips en advies. Daarnaast bevat de PMT checklists over elke mobiliteitsfase en referenties naar interessante websites en nuttige hulpmiddelen. Dientengevolge biedt de PMT iedereen die geïnteresseerd is in mobiliteitszaken – studenten, leerlingen, MBO-instituten – een inleidend overzicht van alles wat zij zouden moeten weten over mobiliteitsverblijven.

Fasen van de mobiliteitsprocedure

De mobiliteitsprocedure die hieronder beschreven is, is in vier fasen onderverdeeld:

- *Inleidende fase:* aangaan van partnerschappen tussen betrokken instanties/instituten en opzetten van een Memorandum of Understanding (MoU);
- *Vorbereidende fase:* aangaan van een Learning Agreement (LA) binnen het kader van een MoU;
- *Uitvoerende fase:* opleidingsperiode (MBO-stage) in het buitenland;
- *Afsluitende fase:* follow-up van de MBO-stage in het buitenland.

2.1 Inleidende fase: aangaan van partnerschappen en opzetten van een MoU

<i>Instantie / opleidings-aanbieder in het thuisland</i>	<i>Instantie / opleidings-aanbieder in het gastland</i>	<i>Taken / Activiteiten</i>
		Zoeken naar een geschikte opleidingsaanbieder / leerbedrijf in een ander land en vragen om informatie over het (de) opleidingsprogramma (,s) dat (die) deze biedt. Nationale eisen moeten in acht genomen worden (zo moet de opleidingsaanbieder / leerbedrijf in het gastland bijvoorbeeld in sommige landen erkend zijn volgens nationale regelgevingen) en aan de basisvereisten of voorwaarden moeten voldaan worden (bijvoorbeeld taalvereisten).
		Indien nodig moet een doel- of intentieverklaring verstuurd worden waarin de intentie om een partnerschap te vestigen voor mobiliteit van personen in opleiding tot uitdrukking is gebracht.
		Stel een Memorandum of Understanding (MoU) op om een algemeen kader van samenwerking tussen de partners aan te geven waardoor een klimaat van onderling vertrouwen wordt gecreëerd. Het MoU moet partners in staat stellen om specifieke afspraken te maken voor studiepuntenoverdracht voor leerlingen.

2.2 Voorbereidende fase: aangaan van een Learning Agreement (LA) binnen het kader van een MoU

<i>Instantie / opleidings-aanbieder in het thuisland</i>	<i>Instantie / opleidings-aanbieder in het gastland</i>	<i>Taken / Activiteiten</i>
		Stel een Learning Agreement op tussen de relevante instituten (bijvoorbeeld opleidingsaanbieders in het thuis- en gastland of andere organisaties), in het kader van een MoU, en de mobiele leerling om de specifieke afspraken voor deze internationale opleidingsperiode vast te leggen.
		Stuur een informatiepakket naar de persoon in opleiding die deel wil nemen aan de internationale MBO-stage (inclusief informatie over de eisen in het gastland voor een verblijfsvergunning, informatie over financiële zaken, verzekering, accommodatie, etc.).

		<p>Begeleid de persoon in opleiding bij de voorbereiding voor zijn/haar opleidingsperiode in het andere land en in een andere cultuur. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door een voorbereidende cursus te verzorgen (om de taal van het gastland te leren, om kennis te nemen van de cultuur van en gewoonten in het gastland, etc.).</p>
		<p>De mobiele leerling begint zijn/haar internationale opleidingsperiode.</p>

2.3 Uitvoerende fase: internationale opleidingsperiode (MBO-stage)

		<p>Tijdens de internationale opleidingsperiode voltooit de leerling het opleidingsprogramma, waarvoor een overeenkomst werd gesloten in de Learning Agreement, bij de opleidingsaanbieder / het leerbedrijf in het gastland.</p>
		<p>De persoon in opleiding moet regelmatig contact moeten houden met de opleidingsaanbieder in het thuisland. Indien nodig houdt de opleidingsaanbieder / het leerbedrijf in het thuisland contact met de opleidingsaanbieder in het gastland (voor verdere informatie, etc.).</p>
		<p>De bevoegde instantie (bijvoorbeeld het leerbedrijf) in het gastland is verantwoordelijk voor het bijwerken van het Competentieprofielcertificaat na de internationale opleidingsperiode. Aan het einde van het verblijf wordt het bijgewerkte Competentieprofielcertificaat naar de bevoegde instantie (bijvoorbeeld de opleidingsaanbieder) in het thuisland gestuurd. Een referentiebrief ter bevestiging dat de persoon in opleiding daadwerkelijk deelgenomen heeft aan de MBO-stage in het buitenland moet bijgevoegd worden.</p>
		<p>Na de overeengekomen internationale opleidingsperiode, keert de leerling terug naar de opleidingsinstelling in het thuisland.</p>

2.4 Afsluitende fase: follow-up van de MBO-stage in het buitenland

<i>Instantie / opleidings-aanbieder in het thuisland</i>	<i>Instantie / opleidings-aanbieder in het gastland</i>	<i>Taken / Activiteiten</i>
		<p>Na de voltooiing van de internationale opleidingsperiode, verifieert de bevoegde instantie in het thuisland of aan alle formele vereisten, alsook de bepalingen in de Learning Agreement is voldaan. Het door de bevoegde instantie in het gastland bijgewerkte Competentieprofielcertificaat wordt gecontroleerd op competenties die door de mobiele leerling behaald zijn. Als alles in orde is, zal het bijgewerkte Competentieprofielcertificaat bekrachtigd worden en aan de mobiele leerling gegeven worden.</p> <p>Het verwerven van competenties die door de internationale opleidingsperiode gemist zijn, wordt geregeld volgens de bijlage van de Learning Agreement.</p>
		<p>Na de internationale opleidingsperiode moet de mobiele leerling in staat om feedback te geven en zijn/haar ervaringen door te geven; opleidingsaanbieders moeten gebruikmaken van de ervaringen van een opleidingsperiode in het buitenland.</p>

3. Memorandum of Understanding³

3.1 Inleiding

Het MoU is een vrijwillige samenwerkingsovereenkomst waarin de voorwaarden voor een internationale MBO-stage staan zoals deze overeengekomen zijn tussen de ‘bevoegde instanties’ van verschillende landen.

In deze overeenkomst accepteren organisaties elkaars status als bevoegde instanties en accepteren zij elkaars criteria en procedures voor kwaliteitsborging, beoordeling, validatie en erkenning als zijnde voldoende voor het doel van studiepuntenoverdracht aan het eind van een opleidingsperiode in het buitenland. Zij komen de algemene voorwaarden overeen zoals doelstellingen en duur, gebruiken het VQTS-model om de vergelijkbaarheid van de betreffende kwalificaties overeen te komen met het doel van studiepuntenoverdracht en identificeren overige acteurs en verdere instituten die betrokken zouden kunnen zijn.

Het MoU moet opgesteld worden voorafgaande aan internationale MBO-stages. Om deze overeenkomst op te kunnen stellen, moet voldoende informatie beschikbaar gesteld worden aan de betrokken partners.

3.2 Inhoud van het Memorandum of Understanding

De volgende paragrafen beschrijven de informatie die beschikbaar gesteld moet worden door de partners en de onderwerpen die overeengekomen moeten worden. Er is een voorstel voor een ‘MoU format’ beschikbaar op de website van het project.

Algemene doelstellingen van het MoU

Het MoU zet het algemene kader uiteen van samenwerking en networking tussen de partners waardoor een klimaat van onderling vertrouwen wordt gecreëerd. Het MoU stelt partners tevens in staat om specifieke regelingen te ontwikkelen voor studiepuntenoverdracht voor leerlingen (stages in het buitenland, mobiliteitsprojecten) en om een Learning Agreement op te stellen (waarbij twee partners en een bepaalde mobiele leerling betrokken zijn).

---

³ Dit deel is gedeeltelijk gebaseerd op de documenten die door Tom Arends en Martin Bröcker (Kenteq, NL) zijn opgesteld in het kader van het VQTS II-project.

Als de partners verdere doelstellingen overeengekomen zijn, zouden deze in het MoU opgenomen moeten worden.

Periode van geldigheid van het MoU

Er moet informatie verstrekt worden over de geldigheidsperiode van de overeenkomsten die opgenomen zijn in het MoU. In sommige gevallen is het bijvoorbeeld nuttig om een periode van enkele jaren overeen te komen; in andere gevallen is het beter om meer jaren overeen te komen. Er wordt echter aanbevolen om een periode van enkele jaren overeen te komen.

Informatie over de partners

De betrokken partnerorganisaties kunnen verschillende functies hebben. In sommige gevallen zijn zij opleidingsaanbieders (onderwijsinstellingen, bedrijven) in het thuis- en gastland of andere soorten instituten die de bevoegdheid hebben om een MoU op te stellen. Het MoU moet relevante contactinformatie bevatten van al deze organisaties alsook informatie over de functies en rollen van contactpersonen.

Informatie over de opleidingsprogramma's (inclusief Competentieprofielcertificaat (certificaten) de het (de) Organisational Profile(s))

Duidelijke en voldoende informatie over het (de) relevante opleidingsprogramma('s) of kwalificatie(s) in het thuis- en gastland vormt de basis voor onderling vertrouwen. Daarom moet(en) Competentieprofielcertificaat (certificaten) van het (de) Organisational Profile(s) ontwikkeld worden. Als dit niet van toepassing is (omdat de MBO-stage in het buitenland verondersteld wordt plaats te vinden in een bedrijf dat normaal gesproken geen opleiding in de context van een bepaald opleidingsprogramma geeft), dan moet ten minste de mogelijke aan te bieden competentieontwikkeling aangegeven worden op de Competentiematrix. Het (de) Competentieprofielcertificaat (certificaten) of enige andere gerelateerde informatie moet ook opgenomen worden in de bijlagen van het MoU. Bovendien moet(en) het (de) EUROPASS Certificate Supplement(s) opgenomen worden als bijlage.

Algemene overeenkomst over het (de) relevante deel (delen) van competentieontwikkeling gedurende internationale opleidingsperioden

Het belangrijkste in het MoU is de overeenkomst over het (de) deel (delen) van het (de) opleidingsprogramma('s) dat (die) in principe beschouwd kan (kunnen) worden voor de competentieontwikkeling gedurende de internationale opleidingsperiode. Dit kan gedaan worden door te verwijzen naar de respectievelijke

delen van het (de) Organisational Profile(s). Als de opleidingsprogramma's of kwalificaties in het thuis- en gastland vrijwel vergelijkbaar zijn, kan deze overeenkomst gekoppeld worden aan het (de) hele Competence Profile(s). In andere gevallen kunnen slechts bepaalde competence areas of steps of competence development geselecteerd worden voor de mobiliteitsprojecten.

Verantwoordelijkheden

Er moet informatie verstrekt worden over de verantwoordelijkheden van de betrokken belanghebbenden: de bevoegde instanties, de opleidingsaanbieder in het thuis- en gastland of enige andere als tussenpersoon optredende organisatie en de persoon in opleiding. De te verduidelijken aspecten kunnen bijvoorbeeld financiële aspecten (het moet duidelijk zijn of de mobiele leerling betaald wordt voor zijn/haar internationale opleiding en, indien dat het geval is, hoeveel en welke verplichtingen, bijvoorbeeld belastingen en sociale premies, daaruit voor hem/haar kunnen voortvloeien) en verantwoordelijkheden voor voorbereidende activiteiten omvatten.

Er moet informatie verstrekt worden voor welke (organisatorische) activiteiten de organisatie in het gastland de verantwoordelijkheid neemt en welke activiteiten vallen onder de verantwoordelijkheden van de organisatie in het thuisland of van de persoon in opleiding. Deze voorbereidende activiteiten kunnen betrekking hebben op het verzorgen van accommodatie in het gastland, de verstrekking van werkkleding, het verzorgen van het woon- werkverkeer, de ziektekostenverzekering, een verzekering tegen arbeidsongevallen en de kosten van levensonderhoud. De opleidingsaanbieder in het gastland moet met name een informatiepakket sturen naar de betreffende mobiele leerling voor de internationale stage (inclusief informatie over de vereisten in het gastland voor een verblijfvergunning, informatie over financiële zaken, verzekeringen, accommodatie, etc.).

Bovendien moeten de voor en/of na de internationale opleidingsperiode te verstrekken documenten gespecificeerd zijn (bijvoorbeeld Learning Agreement, Competentieprofielcertificaat van een persoon in opleiding voor en na de opleidingsperiode in het buitenland, referentiebrief ter bevestiging dat de opleiding plaats heeft gevonden).

Kwaliteitsborging

Informatie over kwaliteitsborging van het (de) opleidingsprogramma('s) en, in het bijzonder, de activiteiten en metingen met betrekking tot kwaliteitsborging die relevant zijn voor de internationale opleidingsperiodes moeten opgenomen worden in het MoU. De minimum kwaliteitsnormen waaraan de opleidingsaanbieder in het gastland verwacht wordt te voldoen gedurende de mobiliteitsperio-

de zouden bijvoorbeeld beschreven kunnen worden. Deze normen kunnen aangevuld worden met specifieke criteria en/of normen die vereist zijn in het thuisland.

Beoordeling

Beschreven moet worden hoe en wanneer de organisatie in het gastland de mobiele leerling zal beoordelen. De te gebruiken methode moet overeengekomen worden in samenwerking met de organisatie in het thuisland die de eindverantwoordelijkheid heeft voor de gehele competentieontwikkeling van de persoon in opleiding. Beoordelingen kunnen betrekking hebben op beroepscompetenties (in engere zin) alsook op sociale en andere werkgerelateerde vaardigheden en bekwaamheden. De beoordeling kan op verschillende tijdstippen gedurende de internationale stage plaatsvinden en de resultaten moeten met de mobiele leerling besproken worden.

Bijwerking van het Competentieprofielcertificaat

De procedure en verantwoordelijkheden voor de bijwerking van het Competentieprofielcertificaat van de persoon in opleiding voor de verstrekking van informatie over de actuele competentieontwikkeling gedurende de internationale opleidingsperiode moeten ook gespecificeerd worden.

De gevolgen en procedures moeten beschreven worden als, om welke reden dan ook, de internationale stage eerder beëindigd wordt dan gepland was.

Validatie en erkenning

De volgende procedures en criteria moeten beschreven worden, waarbij de methoden en processen gespecificeerd moeten worden die gebruikt worden voor:

- Validatie: ter bevestiging dat bepaalde beoordeelde leerresultaten die behaald zijn of competenties die ontwikkeld zijn door de persoon in opleiding gedurende het verblijf in het buitenland overeenkomen met specifieke resultaten of steps of competence development die vereist zijn voor het specifieke opleidingsprogramma of de specifieke kwalificatie);
- Erkenning: de verklaring van de officieel behaalde leerresultaten of steps of competence development die behaald zijn (door de toekenning van een bijgewerkt Competentieprofielcertificaat) moet beschreven worden.

Handtekeningen

Door ondertekening van het MoU bevestigen de partners de juistheid van alle verklaringen die in deze overeenkomst gedaan zijn en accepteren zij daarbij alle principes en artikelen die daarin opgenomen zijn.

Bijlagen

Vereiste en overeengekomen documenten, zoals het (de) EUROPASS Certificate Supplement(s) en het (de) Competentieprofielcertificaat (certificaten) van het (de) Organisational Profile(s) moeten opgenomen worden in de bijlage.

4. Learning Agreement⁴

4.1 Inleiding

Een Learning Agreement (LA) wordt aangegaan tussen de bevoegde instanties (bijvoorbeeld opleidingsaanbieders in het thuis- en gastland of enige andere bevoegde instantie), binnen de kaders van een MoU, en een bepaalde mobiele leerling. Hierin moeten de specifieke afspraken voor deze internationale opleidingsperiode gespecificeerd worden, zoals de informatie over de persoon in opleiding, duur van de mobiliteitsperiode en de leerresultaten die naar verwachting behaald zullen worden of competenties die ontwikkeld moeten worden, alsook de daarbij behorende studiepunten. Hierin moeten ook de verantwoordelijkheden van de betrokkenen toegelicht worden. Met name moet hierin toegelicht worden dat, als de verwachte leerresultaten behaald zijn of de gespecificeerde competenties ontwikkeld zijn door de mobiele leerling en deze positief beoordeeld zijn volgens de overeengekomen criteria door het gastland, de instelling van het thuisland deze zal bekrachtigen en erkennen als onderdeel van de vereisten voor een kwalificatie.

Er moet voldoende informatie verstrekt worden over de competenties die reeds verworven zijn door de persoon in opleiding. Dit zou ertoe moeten leiden dat er taken en verantwoordelijkheden aan de mobiele leerling gegeven worden die overeenkomen met het competentieniveau van de leerling en de onderwijsdoelstellingen voor de opleidingsperiode en dat de behaalde leerresultaten of ontwikkelde competenties door de bevoegde instantie in het thuisland bekrachtigd en erkend zullen worden. Daarom moet de opleidingsaanbieder in het gastland in staat zijn om te bepalen van welke competenties uitgegaan kan worden en, om geschikte competence areas of werktaken te vinden. Relevante documenten moeten verstuurd worden naar de organisatie in het gastland. Vertegenwoordigers van de organisatie in het gastland moeten deze documenten analyseren en,

---

⁴ Dit deel is gedeeltelijk gebaseerd op de documenten die door Tom Arends en Martin Bröcker (Kenteq, NL) zijn opgesteld in het kader van het VQTS II-project.

indien nodig, aanvullende informatie verkrijgen van het opleidingsinstituut in het thuisland. Dit moet ertoe leiden dat de uitdagingen voor de persoon in opleiding tijdens zijn/haar verblijf in het buitenland niet te laag of juist te hoog ingeschat worden.

4.2 Inhoud van de Learning Agreement

De volgende paragrafen beschrijven de informatie die beschikbaar gesteld zou moeten worden door de partners en de onderwerpen die overeengekomen moeten worden. Er is een voorstel voor een 'LA format' beschikbaar op de website van het project.

Algemene doelstellingen van de LA

Doel van internationale stages is om leerlingen opleidingservaring te bieden in een omgeving die verschilt in culturele, onderwijskundige en werkgerelateerde aspecten van zijn/haar thuisland. In de LA worden specifieke regelingen voor studiepuntenoverdracht voor een mobiele leerling beschreven en overeengekomen. Als de partners verdere doelstellingen overeengekomen zijn, moeten deze in de LA opgenomen worden.

Informatie over de partners

De LA dient relevante contactinformatie te bevatten over vertegenwoordigers van de betrokken partners, zoals de opleidingsaanbieders in het thuis- en gastland of eventuele andere bevoegde instanties en de persoon in opleiding.

Periode van internationale stage die gedekt wordt door deze LA

De begindatum en de totale tijd van de opleidingsperiode moeten vastgelegd worden in de LA, waarbij rekening gehouden moet worden met het opleidingsprogramma van de leerling in het thuisland en het werk- of opleidingsprogramma van de organisatie in het gastland.

Contact en communicatie

De regeling over de soorten contact en communicatie en contact- en communicatiemiddelen (tussen de organisatie in het thuisland en de persoon in opleiding en de organisatie in het thuisland en de organisatie in het gastland) gedurende de internationale stage moet beschreven worden. Over het algemeen moeten contact en communicatie plaatsvinden op een van tevoren gedefinieerde regelmatige basis en wanneer daar specifieke behoefte aan is. De taal voor communicatie moet ook aangegeven worden.

Competenties van de persoon in opleiding (inclusief Competentieprofielcertificaat van het Individual Profile)

Om het niveau van competentieontwikkeling van de persoon in opleiding te specificeren, moet een Competentieprofielcertificaat ontwikkeld worden voor deze persoon dat als bijlage bij de LA gevoegd wordt. Om verdere informatie te geven, kunnen aanvullende documenten, zoals een EUROPASS CV, het European Language Passport of enige andere internationaal erkende certificaten (bijvoorbeeld een ECDL – European Computer Driving Licence – www.ecdl.com) als bijlagen toegevoegd worden aan de LA. De opleidingsaanbieder in het thuisland zou de persoon in opleiding moeten helpen bij de vergaring van alle relevante documenten en certificaten.

Overeenkomst over competenties die ontwikkeld moeten worden door de persoon in opleiding gedurende de internationale stage

De relevante competence area(s) inclusief de respectievelijke step(s) of competence development die behandeld moeten worden gedurende de mobiliteitsperiode van de betrokken leerling moet(en) vastgesteld worden. Deze specificatie moet gebaseerd zijn op de algemene overeenkomst over het (de) deel (delen) van het (de) opleidingsprogramma('s) dat (die) in principe beschouwd kan (kunnen) worden voor de competentieontwikkeling gedurende de internationale opleidingsperiode (zie MoU).

Een persoonlijk ontwikkelingsplan voor de persoon in opleiding moet als bijlage toegevoegd worden aan de LA of ontwikkeld worden gedurende het eerste deel van de internationale stage. Het persoonlijke ontwikkelingsplan moet een beschrijving bevatten van welk soort taken de persoon in opleiding zal uitvoeren en/of welke cursussen de persoon in opleiding zal bijwonen om de overeengekomen step(s) of competence development te behalen.

Inhalen van ontbrekende competenties

Toegelicht moet worden of de opleidingsstage in het buitenland zal leiden tot het ontbreken van bepaalde competenties die wel verworven zouden zijn in het opleidingsprogramma in het thuisland en of deze competenties essentieel zijn. Indien dat beide van toepassing is, moet informatie verstrekt worden over hoe de persoon in opleiding competenties kan inhalen die hij/zij gemist zal hebben vanwege de internationale stage. Deze toelichting dient vermeld te worden als bijlage bij de LA, als een overeenkomst tussen de opleidingsaanbieder in het thuisland en de persoon in opleiding.

Handtekeningen

Door de ondertekening van de LA bevestigen de ondertekenaars (bevoegde vertegenwoordigers van de bevoegde instanties, opleidingsaanbieders en de mobiele leerling) de juistheid van alle verklaringen die over dit formulier zijn gedaan en komen zij alle principes en artikels die daarin vervat zijn overeen.

Bijlagen

Vereiste en overeengekomen documenten (zoals het EUROPASS CV en het Competentieprofielcertificaat van het Individual Profile) moeten als bijlagen toegevoegd worden.

Verklarende woordenlijst

Beroepsveld

Binnen de context van het VQTS-model wordt onder beroepsvelden verstaan: ‘groepen van familieachtige (*familienähnlicher*) beroepen’ of ‘beroepenfamilies’ die gemeenschappelijke kenmerken delen zoals activiteiten, taken, instrumenten, eisen, taal, werkhouding, etc. In de Competentiematrix is het beroepsveld gestructureerd in overeenstemming met gemeenschappelijke taken.

Bevoegde instantie

Is een instantie die verantwoordelijk is voor het ontwikkelen van kwalificaties en het verstrekken van diploma's of de erkenning van eenheden of andere functies die verband houden met ECVET, zoals de toekenning van ECVET-punten aan kwalificaties en eenheden, beoordeling, bekrachtiging en erkenning van leerresultaten, volgens de regels en praktijken van het betreffende land.

Competence area

Omvat verschillende vormen van competenties die nodig zijn voor de voltooiing van kerntaken op een bepaald beroepsveld. In de Competentiematrix zijn deze opgenomen in de linkerkolom van de tabel.

Competentie

Het holistische concept van competentie verwijst naar beroeps- of professionele competentie in de zin van expertise. De competentiebeschrijvingen moeten verwijzen naar de sector, het domein, de context en de beroepstaken.

Competentiematrix

Geeft de competenties gestructureerd weer in een tabel op basis van de kerntaken en de voortgang van de competentieontwikkeling.

Competentieprofielen

Deze worden opgemaakt op basis van verschillende delen van een Competentiematrix en ontwikkeld door de identificatie van competenties die ‘opgenomen zijn’ in een specifiek opleidingsprogramma of een specifieke kwalificatie (Organisational Profile) of die de competenties reflecteren die tot dusver door een persoon in opleiding verworven zijn (Individual Profile).

Competentieprofielcertificaat

Toont een organisatieprofiel samen met een individueel profiel en wordt uitgereikt door de opleidingsaanbieder. De opleidingsaanbieder gebruikt een Competentiematrix om de verwerving van competenties door studenten of leerlingen te certificeren.

ECVET (Europees systeem van studiepuntenoverdracht voor beroepsonderwijs en -opleiding)

Is bedoeld om de erkenning van leerresultaten mogelijk te maken, in het kader van mobiliteit, ten einde een kwalificatie te behalen. ECVET is gebaseerd op het ontwerp van samenhangende en nuttige eenheden van leerresultaten en doelstellingen voor een betere vergelijkbaarheid en compatibiliteit van kwalificaties en MBO-systemen.

EQF (Europees Kwalificatie Raamwerk)

Is een referentieinstrument voor de vergelijking van kwalificatieniveaus in nationale kwalificatiesystemen en ook in kwalificatiesystemen die ontwikkeld zijn door internationale sectorale organisaties.

Individual Profile

Is gebaseerd op een Organisational Profile en reflecteert de fase van de competentieontwikkeling van een persoon in opleiding.

ISCED (International Standard Classification of Education)

Werd ontworpen door UNESCO in de vroege jaren zeventig om als een instrument te dienen dat geschikt was voor de verzameling, samenstelling en presentatie van statistieken van onderwijs zowel binnen landen afzonderlijk als internationaal. ISCED is een internationaal geaccepteerde classificatie van onderwijsprogramma's waarin zes niveaus onderscheiden worden, te beginnen met de basisschool (Niveau 1) en lopend tot universitaire en postuniversitaire programma's (Niveau 6).

ISCO (International Standard Classification of Occupations)

Is een internationale classificatie die onder de verantwoordelijkheid van de International Labour Organisation (ILO) valt. ISCO is een instrument voor de organisatie van functies binnen een duidelijk gedefinieerde reeks groepen, in hoofdzaak op basis van de gelijksoortigheid van vaardigheden die vereist zijn om de taken en plichten van de functies te vervullen. Er zijn vier brede vaardigheidsniveaus gedefinieerd met verwijzing naar de ISCED-niveaus. De

ISCO-classificatie is bedoeld voor zowel statistische gebruikers als voor klantgerichte gebruikers.

Kerntaken

Belangrijkste taken binnen de werkcontext van een persoon met het daarbij behorende beroepsprofiel.

Learning Agreement (LA)

Wordt afgesloten door de bevoegde instanties (bijvoorbeeld opleidingsaanbieders in het thuis- en gastland of enige andere bevoegde instantie), in het kader van een MoU, en een specifieke mobiele leerling. De Learning Agreement dient de bijzondere voorwaarden voor een internationale opleidingsperiode (mobiliteitsproject) te specificeren.

Leerresultaten

Deze vormen verklaringen van wat een leerling weet, begrijpt en in staat is te doen bij de voltooiing van een leerproces en zijn gedefinieerd in termen van kennis, vaardigheden en competentie.

Memorandum of Understanding (MoU)

Is een vrijwillige samenwerkingsovereenkomst waarin de voorwaarden voor een internationale MBO-stage staan zoals deze overeengekomen zijn tussen 'bevoegde instanties' van verschillende landen.

Mobiliteitsprocedure

Beschrijft de planning en de organisatorische stappen die nodig zijn voor het verblijf in het buitenland van een VET-student of –leerling bij gebruik van het VQTS-model.

Niveau van geschoolde arbeider

Verwijst naar arbeiders die speciale vaardigheden hebben verworven – normaal gesproken na enkele jaren opleiding – en die voorbereid zijn op onmiddellijke tewerkstelling op de arbeidsmarkt. In veel landen wordt dit niveau bereikt door gediplomeerden van opleidingsprogramma's op ISCED-niveau 3.

Organisatieprofiel

Is een competentieprofiel van een opleidingsprogramma of kwalificatie; het geeft de competenties die kunnen worden verworven binnen een specifiek opleidingsprogramma of kwalificatie en de te verwerven credits met behulp van een Competentiematrix.

Sector

Een groepering van professionele activiteiten gebaseerd op hun belangrijkste economische functie, product, dienst of technologie.

Sleutelcompetenties

Het totaal aan vaardigheden dat nodig is om te leven in de hedendaagse kennismaatschappij (inclusief communicatie in de moedertaal en in vreemde talen, competenties in wiskunde, wetenschap en technologie, digitale competentie, 'learning to learn', interpersoonlijke, interculturele en sociale competenties, en civiele competentie, ondernemerschap, culturele expressie).

Step of competence development

Vertegenwoordigt de horizontale structuur van een Competentiematrix en illustreert het competentieontwikkelingsproces binnen bepaalde kerntaken (competence areas).

Studiepunten – ECVET

Worden gebruikt als kwantitatieve meting van onderdelen van een opleidingsprogramma of kwalificatie en zijn gebaseerd op de studiebelasting die nodig is om de doelstellingen van een programma te bereiken (gespecificeerd in te verwerven competenties); In een doorsnee opleidingsjaar (meest reguliere traject voor opleidingen), kan men maximum 60 studiepunten verwerven.

Studiepunten - VQTS

Worden gebruikt als kwantitatieve metingen van specifieke onderdelen van een opleidingsprogramma of kwalificatie. In het VQTS-model reflecteren studiepunten de duur van de ontwikkeling van competenties, die weer gebaseerd is op de studiebelasting van de leerling, die vereist is om de doelstellingen van een programma te behalen (gespecificeerd in competenties die verworven moeten worden). Het totale aantal studiepunten voor een opleidingsprogramma is verdeeld in overeenstemming met de gemiddelde tijd die een persoon in opleiding nodig heeft om competenties te verwerven of om een step of competence development te bereiken. Binnen een jaar typische opleiding (formeel voltijds MBO-programma of 'hoofdtrajecten' van een opleiding) kan een maximum van 60 studiepunten behaald worden.